

pol oposat dins les 'harmonies' bestials: «*rossinyol* sobrenom que donam a un ase quan brama» (DFgra). per a l'observador de la llengua .. tant se val: una frase i altra il·lustran el fet que en el rossinyol el cant es torna per a l'home el moixó, el rossinyol, mateix.

I això que el més savi en aqueix saber popular, prou ens diu que l'home del camp li ha observat tres menes de cant diferents: «refila» sí, però també «xerica» o «xivica» (Verdaguer, *O C Pop* xxv, 29); i en el camp li havien contat: «La Tórtora --- tenia un ruquet --- havent-lo trobat a faltar, va pel bosc cridant-lo: —Ruuc, ruuc! --- demana al rossinyol si'n sab res, y li contesta: —Per aquí ha passat, / per aquí ha passat; / tua, tau, tau, xirivists! — Al rossinyol li atribueixen també aqueixa dita popular: —La criada del Mas Nou / s'ha begut un plat de vi: / bo, bo, bo, bo: / jo l'he vist—. Al més inspirat dels cantadors li ha tocat la interpretació més pobra; jo no vull creure que'l rey dels aucells cantadors no sàpiga cantar cançons més boniques» (ibid., 23) Ell també, ingenu, refilava dolçíssim però el van capturar rústics mitrats i xiats no tan ingenus com el de la faula, en tristíssimes gábies.

La pronúncia popular és quasi pertot comuna. La s sorda, absolutament unànime: no creguem la pronúncia atribuïda a Aiguaviva de Bergantes, poble immediat als apitxats Ginebrosa i Mas de las Matas, i on per tant hi ha «vius» que ensibornen el dialectòleg, exagerant; no cregui tampoc l'estudiós simplista que la primera o soni en gaire gent de Mall. o cat occid.: els diccs. mall. (DFgra i DAmen) no admeten altra pronúncia que «*rossinyol*», car així sol passar (en aquest cas sovint des del cat. arcaic), en una infinitat de mots en què segueix *i*: ben cert hi ha d'altres mall que pronuncien *rossinyol*; igual en cat. occid. fins als Pirineus: *rossinyol* a Vall Ferrera i Cardós, almenys en part (Estaon, Esterri, *rossinyol* Tavascan, 1932-34).

Existí en mossàrab? Fóra molt més audaç dubtar-ne gaire que estar-ne segurs Resti per a futura investigació un índici intrigador i incert que jo ja no podré corroborar ni posar a més prova. Corrent el 1969 des d'Artà i la Colònia de St. Pere cap a les solitàries carenes que dominen el Bec de Ferrutx, cap a la punta costera que més atansa la gran Illa a la de Menorca, atret per les silencioses solituds de Binialgorfa i Na Picaronandan, amb amics ciutadans i pàgesos, algun d'aquests protestà que per allà també hi cantava algun *rossinyol* —Què voleu dir?— Un altre acompanyant referma: —Veis allà? (assenyalava no lluny de la costa, pronunciant una vocal intermèdia de *a/i*) hi ha *sa fon daz rossinyol*—. Ni pensar d'anar-hi ni d'entrar en dibuixos ni refilades, que els de la barca de Capdepera havien donat hora; el company palmesà parlà tot caminant de rossinyols, els de la Colònia no hi reaccionaren i em semblà com si el mot *rossinyol* ni el coneguessin.

No deixant el mètode prudent, de preguntes esbiaixades, no vaig poder saber més sinó que són ocells que «canten molt, quan crien». Pel camí jo anava pen-

sant en l'origen del *rossinyol* < LUKS-KĀN-, i del germ. *nachts-gall/nigbtin-gale* < -KAL- (indoeur. KA-+N/L) . però ¿a quin home amb orelles cal anar-li per a això amb etimologies? Als uns els ha despertat el cant incomparable a la *lux* de l'alba, als altres de bella *night*: i ni els uns ni els altres s'oblidaran de l'amor de la *philo-mela*, fins els qui no estan per melodies.

Si un germà del nostre mot hagués existit en mossàrab balear, no es podria esperar que tingués forma gaire diferent de *rossinyol* o *rossenol* o *rosselol* (recordeu el *rossillol* de les *VidesR*) (no sé si és casual que el menorquí s'aparti de tots els parlars catalans pronunciant *rossenol* amb *e*: Moll, AORBB III, 12); l'arabització dels parlars mossàrabs de Mallorca fou gradual, lenta: i enlloc no han quedat testimonis tan nombrosos i curiosos del mossàrab com en aquelles soledats: *Bin(i)agolfa* PINNA CURVA, *Picaronandan* PICCU HIRÜNDINUM, *Bec i Cap de Ferrutx*, *Puig d'Alpara/Rafalpai* ALPARIA, *Binsfela* (PINNA FIDELE?), *Sa Beca* etc. Els moros hispànics canviaven *l* en *r* (com el bon andalus encara) i el sistema de la llengua àrabiga no admet el diftong *ui* ni *oi* (recordeu el cas de *Formentera* i *Formentor*, que m'ha valgut l'acusació de «viscos»); el «morò» mallorquí va passar per diverses etapes fins a parlar més àrab que romànic en la seva fonètica: primer li'n resultaria *rossinúr*; *ui* costa de pronunciar i, procurant fer-lo, li surt *rossinúr*, amb la *z* fora de lloc: no ignora encara que hi ha dotzenes de mots romànics en -*oir* < -ORIUM, però encara n'hi ha moltíssims més en -*air* -ARIUM, i així acabem —com en *Formentera* PROMONTORIA—, triomfant el diftong *ai*, que aquest sí que era àrab. Cert que aquest cas és molt més incert que el de *Formentor* i *Formentera*.

Sobre la forma etimològica del mot ja em vaig explicar prou en l'article RUISEÑOR del DECH. Del canvi de *l*- en *r*- no s'ha trobat altra explicació raonable que la dissimilació, encara que en vagin dubtar els meus mestres Grammont (*La Dissim Conson*, 118) i M-Lübke (*Ltbl.* xvii, 412; *KJRP.* II, 70). És clar que devia ajudar a consumir-la alguna aproximació pseudoetimològica que hi degué fer el poble; però l'argument que, per refusar l'explicació dissimilatòria, esgrimí M-L. (i més el seu seguidor E. W. Fay, *MLN* xviii, 195-6), que també es troba *rossinma* en lloc de *luscima* en gloses molt-antigues, no val gran cosa o res: perquè aquests glossadors que volen explicar el significat d'un *luscima* que han llegit en alguna banda, ells ja diuen romànicament *rossinmol* o cosa semblant, i en copiar la llarga llista del glossari hi figuren la *r*- pròpia.

Al capdavant tot ve d'un glossari llatí-anglosaxó en el qual es llegeix «*rossinma*: nectaeagalae» (*CGL* v, 386.45): M-L. diu: és del S. VIII (citant l'ed. Hessels A111, R201), algú ha dit inclús VII Conjectures basades en l'edat que indueixen per a un tronc comú. Barbier (*RDR* II, 195) fa constar: no és un, són quatre; ja se sabia, però tots són còpia d'un Res fa suposar que fos d'un segle anterior Fay, estudiant-ho millor, troba que tots són del S. IX. Cap prova segura, doncs, que l'original fos anterior al S. IX: aquei-